

AS RÚAS DE PONTEVEDRA NO CAMIÑO PORTUGUÉS

Por: Pepy Clavijo

Pontevedra, a capital da provincia, ten un destacado papel dentro do Camiño das Peregrinacións (Camiño Portugués). A primeira visita a facer sería á igrexa da “Virgen del Camino” (hoxe desaparecida).

A RÚA DA “VIRGEN DEL CAMINO”

Esta rúa atopámola entre a de Sagasta e a de Eduardo Pondal. O seu nome débese a que, no solar da actual Fray Juan de Navarrete, existiu unha capela baixo a advocación da “Virgen del Camino”, que formaba parte do Hospital de leprosos xa que se atopa no Camiño de Santiago portugués, o camiño das peregrinacións que partindo de

Lisboa, a “princesa del mar océano”, seguía por Cartaxo, Santarem, Golego e Tomar, onde en 1581 foi coroado Felipe II, como rei de Portugal; este camiño seguía por Coimbra, Agueda e Porto. A continuación pasaba por Azuzara, Vila do Conde e Barcelos. Ponte da Lima era o lugar de confluencia con outras das rutas xacobeas. Pasaban despois por Valença e xa en Tui o camiño era c o m p l e t a m e n t e

Capela da Virxe Peregrina. Pontevedra

pontevedrés: Porriño, Redondela, Vilaboa (chamada o xardín do Morrazo) , por Figueirido, Bértola e Tomeza chegamos á capital e era a Capela da “Virgen del Camino” a primeira parada xa que, xunto coa de Santiaguíño do Burgo, era o lugar de descanso e acollida dos peregrinos antes de continuar viaxe a Compostela.

Á actual rúa chámase “Camiño Vello” por ser o camiño medieval construído sobre a Vía Romana.

Foi unha das capelas máis antigas da cidade; crése que xa existía no século XIII. Sufriu diversos cambios nos séculos seguintes. En 1572 modificouse a fachada e dous séculos despois, o hospital de leprosos practicamente desaparece coa demolición dos últimos barracóns. Na segunda metade do século XIX álzase a nova capela da Peregrina e a devoción vólcase, por parte dos fieis, cara

a nova advocación aínda que a virxe sexa a mesma.

Cando a guerra da Independencia a capela foi ocupada polas tropas francesas e coa desamortización de Mendizabal perdeu todas as rendas, quedando en completo abandono e finalmente en ruínas. En 1936 foi demolida, desaparecendo con ela, senón unha xoia arquitectónica, si unha das capelas que existían en Pontevedra e que, ós poucos, foron caendo: “ *sin causa que lo justifique, buscando pretextos, que nunca faltan...*” segundo palabras de Sánchez Cantón, cando nos fala do “*Derribo de iglesias de Pontevedra*”.

A capela da “Virgen del Camino” comunicábase co cemiterio que se atopaba no que hoxe é a rúa Sagasta, antes de que o trasladaran a San Mauro.

A campá desta capela consérvase na actual igrexa da “Virgen del Camino” e o cruceiro podémolo ver no camiño do Gorgullón.

A festa da “Virgen del Camino” celébrase no mes de setembro. Eu descubrín en 1950, á miña chegada a Pontevedra, sobre todo polo mercado das cabazas que tiña lugar nos aledáños da rúa Sagasta onde se atopaba o colexio Minerva, primeiro ó que asistín nesta cidade.

A “Virgen del Camino” tamén é venerada en León polo que podemos dicir que a entrada a Santiago, tanto polo Camiño Francés como polo Portugués, os peregrinos eran recibidos pola “Virgen del Camino”.

Altar da Capela da Virxe Peregrina

RÚA, PRAZA E IGREXA DA PEREGRINA

Dende a “Virgen del Camino” chegabamos á praza e igrexa da Peregrina que foi construída no século XVIII, con planta circular en forma de cuncha de vieira, unha auténtica xoia do barroco.

Da praza, e ata a Avenida de Vigo, estendese a rúa Peregrina que é parte da vía romana Per Loca Marítima

e entrada dos peregrinos portugueses cara a Santiago.

A Virxe Peregrina está moi relacionada coas peregrinacións e Pontevedra é unha das etapas principais, onde descansaban antes de atravesar a Porta de Trabanca para seguir pola rúa Real, logo outro alto en Santiaguíño do Burgo e, de seguido, seguir camiño cara a Santiago.

A praza chamouse da "Libertad" y de Salmerón a rúa en 1931, para logo pasar a denominarse da Peregrina.

Non hai moitas representacións da Virxe vestida de peregrina aínda que si as hai na área da provincia, na zona de A Coruña e en zonas tan afastadas como México e California a onde foi levada a devoción polos franciscanos.

No museo de Pontevedra hai unha táboa do século XVIII que representa á Peregrina Virxe do Refuxio, como patroa das misións dos indios apaches.

Cando se comezou a construír o Santuario reinaba en España Carlos III. Pontevedra comezaba a perder o seu esplendor da época dos gremios e confrarías pero, a pesar de todo, foi capaz de, en só once anos, erguer esta magnífica obra, gracias á idea de Jose de Mier, a decisión de Ignacio Ponte e os planos do mestre Souto.

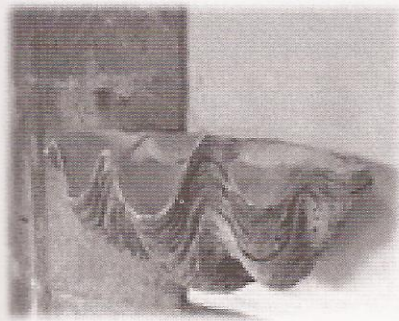
A devoción a esta Virxe xurdiu a mediados do século XVIII, traída desde Sahagún de Campos (León) polos peregrinos a Santiago, a Confraría decidiu construír un novo templo.

Para elo, solicitou ó concello uns terreos preto da porta de Trabanca, lugar onde estivera a picota. As obras comezaron entre marzo de 1777 e xuño de 1778, segundo o planos de Antonio Souto, sarxento do Rexemento de Milicias, autor tamén da porta de Santo Domingo. Hoxe é a porta da Delegación de Facenda en Pontevedra.

O Santuario ten forma de cuncha de vieira, coa capela cadrada. A fachada é barroca e convexa, con tres hornacinas nas que podemos ver as imaxes da Virxe co neno, Santiago e San José.

É un Santuario construído con influencias portuguesas, sobre todo pola cor branca moi similar ás igrexas do norte de Portugal. Completan a bela panorámica dúas fermosas torres. Entre ambas destaca un frontón partido coa alegoría da fe.

No atrio interior e, como pila de auga bendita, atópase unha cuncha de gran tamaño traída dende o Pacífico polo Almirante Méndez Núñez, gran devoto da Virxe Peregrina.

Pila de auga bendita, traída polo Almirante Méndez Núñez

A virxe preséntase co neno en brazos, vestidos ámbolos dous de peregrinos. Levan esclavina, bordón e cabaza con sombreiro e vestido, segundo a moda de Luís XV.

A RÚA REAL

Unha das portas de entrada á cidade vella, a de Trabanca, atopábase ó carón do Santuario da Peregrina; logo seguíamos polo que foi Camiño Real, hoxe rúa, para chegar á ponte do Burgo, que nos recorda que foi Fernando II quen en 1163 concedeu os foros á vila que alcanzará o seu máximo esplendor nos séculos XIV ó XVI.

Esta rúa cruza de sur a norte a cidade, cidade que durante séculos estivo rodeada de murallas. Antigamente todas as casas desta rúa eran tendas cos máis diversos artigos, desde pan ata carnes salgadas.

Era a máis concorrida, a máis clásica e a máis chea de vida na Pontevedra de finais de século XIX. O seu nome ven de Camiño Real, aínda que tamén se lle chamou rúa dos Alfayates, por mor dos numerosos xastres que nela había. Antes de chamarse definitivamente Real, estivo dividida en dúas partes e cada unha tiña o seu propio nome.

Fonte dos Tornos. Rúa Real

A primeira ía dende a praza de Curros Enríquez ou de Saturno ata a Fonte dos Tornos, e era coñecida por Rúa do Hospital, debido a que, a finais do século XIV estaba alí o Hospital de San Juan de Dios que incluso tiña igrexa propia.

A segunda parte ía dende os Tornos ata o final da rúa e chamábanlle rúa de Rego polo manancial de auga que alí existía.

Deixaremos a rúa Real e pasaremos a ponte do Burgo para atopar un Cruceiro que marca o lugar en que estivo a Capela de Santiaguíño, hoxe convertida en Igrexa Parroquial que foi cambiada de lugar conservando só parte da súa fachada.

Dende aquí continuaremos cara a Santiago, deixando atrás Pontevedra.